

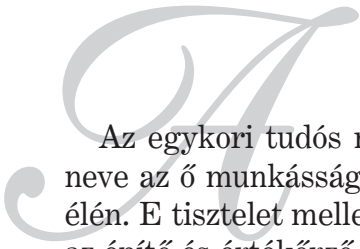
KLEBELSBERG PROGRAM

A NEMZETI FÓRUM TANÜGYI POLITIKÁJA

Kiadja: **Nemzeti Fórum Egyesület**
Felelős kiadó: **Lezsák Sándor**, az Egyesület elnöke

Készítette: **Antológia Kiadó és Nyomda Kft.**,
6065 Lakitelek, Felsőalpár 3. • 76/549-045
Felelős vezető: **Agócs Sándor** ügyvezető igazgató

2006. március

Az egykori tudós miniszter, oktatáspolitikus, Klebelsberg Kuno neve az ő munkássága iránti tiszteletet jelzi elsősorban e program élén. E tisztelet mellett kifejezésre akartuk juttatni egyúttal annak az építő és értékőrző politikának a vállalását és folytatásának szándékát, amelyet Klebelsberg a magyar nemzet művelődéséért kifejtett. Még a közeli országgyűlési választások és az új kormány megalakulása előtt akartuk röviden pontokba szedve rögzíteni azt, hogy a magyar oktatás-nevelési rendszer ügyében mit várunk a következő kormányzattól, mit tartunk helyesnek és szükségesnek az új oktatáspolitikában.

Erre kötelez bennünket az ország életében, de egész Európában is tapasztalható számos, a jövő nemzedékeinek műveltségét, testi-lelki fejlődését veszélyeztető globális jelenség. Kiváltképpen veszélybe került az iskola, az oktatás és nevelés minősége, intézményeinek biztonságos működése nálunk, ahol a világszerte bomlasztó neoliberális törekvések az elmúlt években a kormányzati politikát – és különösen az oktatási politikát – uralták.

A mögöttünk levő kormányzati ciklus politikája, mind a közoktatás, mind a felsőoktatás terén – liberalizálás címén – reform demagógiával, a törvényhozás eszközeivel és miniszteri intézkedésekkel rombolta a még mindig élet- és vagyonképes magyar iskolarendszert.

Ennek az oktatás-nevelésügy egészében már ma is érzékelhető és a jövőben ható következménye:

- a nemzeti és egyetemes értékek háttérbe szorulása, a humán, a természettudományos és a manuális műveltség, ill. képességek alábecsülése;

- az iskolának, mint az oktatás és nevelés legfontosabb színterének közönséges „szolgáltató ágazattá” minősítése és alárendelése a pénz és a piac liberálkapitalista törvényeinek;
- a nevelők, a tanítók és a tanárok társadalmi tekintélyének és tisztességes munkafeltételeinek a korábbi évtizedekhez képest is elszántabb és tudatosabb aláásása;
- a kisiskolák sokaságának megszüntetése vagy erőltetett összevonása, s ezáltal az oly fontos lakóhelyi- és diákközösségek szétzilálása, valamint a kistelepülések végső elsorvasztása;
- a közoktatási és a felsőoktatási intézményrendszer egész struktúráját érintő, a hazai hagyományokat semmibevevő és átgondolatlan, a súlyos következményekkel nem számoló miniszteri beavatkozás, hivatkozva a „bolognai szerződésre” és bizonyos angolszász mintákra;
- a felnövekvő nemzedékek sorában – az óvodától a felsőoktatásig – az életpálya esélyek egyenlőtlenségének kialakítása és ezzel az amúgy is egyre súlyosbodó társadalmi egyenlőtlenségek bővített újratermelése.

A választások után alakuló, nemzeti elkötelezettségű, és a társadalmi szolidaritás elvét valló kormánynak mindezek tudatában kell korrigálnia az előző oktatási kormányzat politikáját. Az Országgyűlésben korábban áterőltetett közoktatási, felsőoktatási és szakképzési törvényeket szükség szerint meg kell változtatni, és ezt követően az intézményrendszer stabilizálására kell törekedni annak megbízható, távlatban is kiszámítható feltételeinek biztosításával együtt.

1. ÁLTALÁNOS CÉLKITŰZÉSEK

- 1.1. Meg kell erősíteni a nevelési-oktatási intézmények helyzetét szakmai, szervezeti és pénzügyi területen egyaránt.

Ma intézményeink kiemelt feladatuknak a csökkenő létszámú tanulóért folytatott harcot tekintik, hogy így a legfőbb rossz, az iskolabezárást elkerüljék. Ez a kényszer az iskolákat szembefordítja egymással. Az iskolavezetés egyik legfontosabb feladata ma az intézményfinanszírozás legalább minimális szinten való biztosítása. Mindez az érdemi oktató-nevelő munkától von el értékes energiát és időt.

Az intézmények versenyezhetnek egymással, de ennek kizárólag szakmai és eredményességi területekre kell korlátozódnia. El kell érni, hogy az iskolák ne ellenfelet, hanem szövetségest lássanak egymásban. Biztonságos és tervezhető működési feltételeket kell biztosítani az intézmények számára.

- 1.2. Biztonságot és érdemi szakmai segítséget kell nyújtani a pedagógusoknak.

Az oktatásügy ma olyan pedagógiai kihívásokkal néz szembe, amelyek korábban, akár csak néhány éve is ismeretlenek voltak. Ezekben a pedagógusok (és az egyes iskolák) magárahagyatottságát meg kell szüntetni. Központi – jogi, szervezeti és finanszírozásbeli – változtatásra van szükség ahhoz, hogy a pedagógiai munka hatékonyságát javítani és a pedagógus szakmai munkáját segíteni lehessen.

- 1.3. A fiatalok nevelését központi, s az élet szinte minden területét átfogó feladatnak tekintjük.

A serdülőkorú fiatalok nevelésének három fő színtere, egyben formálódásának fő összetevője a család, a kortárs csoport és az

iskola. E háromból legalább kettő biztos háttérrel és tájékoztatósi alapot kell, hogy adjon a fiataloknak ahhoz, hogy mentálisan is egészséges személyiséggé formálódjanak. Ezért különösen fontos központi támogatással megerősíteni az ifjúsági szervezeteket és csoportokat.

2. ÓVODAI NEVELÉS

Az óvodák mind a nevelésben, mind a társadalmi beilleszkedésben, az esélyegyenlőség javításának elősegítésében kiemelten fontos szerepet töltenek be.

Az intézmények helyzete ma bizonytalan, érdekérvényesítő képességük még az oktatási területen belül is talán a leggyengébb. Mindeközben egyre nehezebb szakmai feladatokkal, egyre nagyobb társadalmi elvárásokkal kerülnek szembe.

- 2.1. A feladatok megoldásához központi anyagi, és központilag szervezett szakmai segítséget kell nyújtani.
- 2.2. El kell érni, hogy az óvodába járók aránya, a mai 70%-ról legalább a nyugat-európai átlagnak megfelelő 80% fölötti értékre növekedjék.

Lehetővé kell tenni a munkahelyi és egyéb fenntartású óvodák működését az önkormányzatiakkal azonos finansziális, szakmai feltételek biztosításával.

3. A KISISKOLÁKBAN FOLYÓ NEVELÉS ÉS OKTATÁS

A vidék biztonságos jövőjének érdekében a közoktatásban olyan változások szükségesek, amelyek segítik a települések népességmegtartó erejének növelését az oktatási rendszeren keresztül.

Biztonságossá, hosszabb távon is kiszámíthatóvá kell tenni a kistelepüléseken, településrészekben a közoktatási intézmények működtetésének feltételeit. Ez megalapozhatja a színvonalas szakmai munkát ezekben az intézményekben.

- 3.1. A közoktatási törvényben meghatározott átlaglétszámokat mind az óvoda, mind az iskola esetében csökkenteni szükséges. Minden önálló településen, településrészen garantálni kell legalább az óvoda és az iskola alsó tagozatának helyben történő működtetését.
- 3.2. Az oktatási intézmény működése ne függjön közvetlenül a fenntartó helyi önkormányzat anyagi helyzetétől. A kis létszámú közoktatási intézmény fenntartói jogkörét az önkormányzat az anyagi feltételek hiánya esetén adhassa át az államnak.
- 3.3. A közoktatási feladatok sokrétűségét a finanszírozásnak is tükröznie kell. A létszám alapú állami normatívát fel kell váltania a feladat-, illetve csoportnormatívának.

4. KÖZOKTATÁS

A köznevelési rendszer középpontjában (mint legfontosabb érték, cél, értelem és eszköz) az ember áll: a fejlődésben levő gyermek, illetve ifjú, és a fejlődéséhez segítséget nyújtó pedagógus. Kettejük érdeke közös: egymással nem fordíthatók szembe. A pedagógusképzés az így értelmezett köznevelési rendszerben való alkotó közreműködésre készíti fel a jelölteket.

A köznevelési rendszert nem fogyasztó, hanem termelő és értékteremtő ágazatnak tekintjük. Ezt az álláspontot a nemzeti fejlesztési tervekben és a mindenkori költségvetési tárgyalások során is maradéktalanul érvényesítjük az ágazat évről év-

re növekvő arányú finanszírozásban. A pénzügyi növekmény négy kiemelt, egyenrangú területe: 1/ a pedagógusbérek, 2/ a nevelési feladatok finanszírozása, 3/ az épületek és az infrastruktúra korszerűsítése, 4/ az intézmények korszerű taneszközökkel történő ellátása.

- 4.1. Az óvodákban, iskolákban és kollégiumokban a személyiség optimális fejlődésének elősegítése, azaz a nevelés integráló, minden mást magába foglaló feladat. Az intézmények tanórán kívüli foglalkozásokra, elsősorban a kirándulásokra fordítható idő- és költségkereteit legalább 10%-kal növeljük.
- 4.2. A pedagógusok és a szülők minden pedagógiai és intézményi kérdésben egyeztetik álláspontjukat, de a szakmai döntéseket – a vélemények megfontolása után – kizárólag a nevelőközösségek hozzák meg.
- 4.3. A jogszabályok elősegítik a fiatalok egészséges fejlődéséhez szükséges iskolai, kollégiumi nyugalmat, a komoly tanulást, a rend és fegyelem biztosítását.
- 4.4. A közoktatási intézményekben a tanulók teljesítményét érdemjegyekkel és szóbeli vagy írásbeli szöveges értékelésekkel együttesen minősítik a pedagógusok. Az iskolai továbbhaladás (esetleges évisméltés) ügyében az iskola nevelőtestülete dönt.
- 4.5. A sajátos nevelési igényű gyermekek iskolai elhelyezéséről (együtt- vagy különneveléséről) szakértői bizottságok egyedi döntéseket hoznak, amelyet évente megújítanak, vagy módosítanak.
- 4.6. A felső tagozatok szakmai megerősítése mellett a hat- és nyolcosztályos gimnáziumok nyilvános kritériumrendszer alapján történt szakmai ellenőrzés után kaphatják meg további működési engedélyüket.

- 4.7. Az egységes nemzeti műveltség továbbvitele érdekében a tanítás tartalmait – választható, ám kötelező kerettantervekkel – ismét központilag szabályozni fogjuk. Emellett minden olyan tanterv szerint engedélyezett lesz a tanítás, amely pedagógiai szempontból értékes, és amelyre meghatározó szülői igény mutatkozik.
- 4.8. Az engedélyezett tankönyvek választékát a kerettantervekhez igazítjuk, majd – első lépésben az alsó tagozaton – ingyenessé tesszük a több évig érvényes tankönyveket.
- 4.9. Az érettségi vizsgát egyszerűbbé és olcsóbbá tesszük: a felsőoktatásban továbbtanulni szándékozóknek az egységes vizsga keretein belül magasabb követelményeknek kell megfelelni.
- 4.10. A pedagógusképzés feletti felelősségvállalás érdekében tanárképző intézeteket hozunk létre; tartalmi és strukturális követelményeinek egy részét jogszabállyal egységesítjük, hogy az a mainál sokkal jobban megfeleljen a köznevelési rendszer mindenkori elvárásainak.
- 4.11. A pedagógus-továbbképzés rendszerét megerősítjük, tartalmilag korszerűsítjük a tanárképző intézeteken keresztül. A képzés és továbbképzés rendszerét összhangba hozzuk a pedagógus életpálya-modellel.
- 4.12. Az iskolarendszer teljesítményét (tanulóink átlagos neveltségi- és tudásszintjét) öt év leforgása alatt az európai élvonalhoz közelítjük, újabb öt év alatt az élvonalba emeljük. Ennek érdekében korszerű, az intézményi autonómiát tiszteletben tartó külső szakmai ellenőrzési-értékelési rendszert vezetünk be, és kiépítjük az országos szakigazgatási szerveket a meglévő intézményi bázison.
- 4.13. Az állam átveszi azoknak az intézményeknek a fenntartását, amelyek felett a helyi vagy a területi önkormányzat nem tudja, vagy nem akarja tovább gyakorolni a fenntartói jogait.

- 4.14. Az oktatáspolitikai döntésekben pedagógus szakmai köztestület (kamara) közreműködésével biztosítjuk a szakmai szempontok maximális érvényesülését.

5. SZAKKÉPZÉS

A szakképzés alapvetően két követelménynek kell megfeleljen:

- Biztosítani kell minden tovább nem tanuló fiatal számára, hogy az iskolarendszerből való kilépéskor valós karrier, illetve életpálya lehetőség álljon előtte. Tehát minden állampolgár számára megfelelő felkészültséget kell biztosítani ahhoz, hogy a társadalmi munkamegosztásba be tudjon kapcsolódni.
- A magyar gazdaság, elsősorban a kis- és középvállalati szektor nemzetközi versenyképességét a képzett szakember-utánpótlás segítségével javítsa.

- 5.1. A gyakorlati képzést, manuális fejlesztést kiemelt területként kell kezelni. A gyakorlati szakismeretek megszerzése mellett fontos a nevelésben, személyiségformálásban, a szociális kompetenciák kialakításában betöltött, sok esetben mással nem pótolható szerepe.
- 5.2. Lehetővé kell tenni, hogy bizonyos szakmákat 9. évfolyamtól lehessen oktatni, speciális program szerint.
- 5.3. Vissza kell állítani a technikusképzés súlyát és rangját. Egyértelműsíteni kell kapcsolatát a felsőfokú képzési formákkal. Az eddigi tapasztalatok összegzésére építve felül kell vizsgálni a „Felsőfokú Szakképzés” célját és helyét az oktatási rendszerben.

- 5.4. El kell érni, hogy a felsőfokú tanulmányaikat megkezdő hallgatók minél nagyobb arányban előbb szakmai képzettséget szerezzenek, s csak utána felsőfokút.
- 5.5. A szakképzésben új vizsgarendszert kell bevezetni annak érdekében, hogy a végzettség igazolása a munkaerőpiac számára világos információkat és minőségi garanciákat nyújtson.
- 5.6. Az állami–önkormányzati intézményfenntartás, működtetés, valamint a finanszírozás rendszerét alapjaiban meg kell változtatni.

6. FELSŐOKTATÁS

- 6.1. Helyre kell állítani az egyetemek autonómiáját, az ezt sértő jogszabályokat meg kell változtatni (pl. rektorok kinevezési rendjét, gazdasági tanácsadó testületek összetételét stb.).
- 6.2. A felsőoktatási intézményektől elsősorban színvonalas oktatást és kutatást várunk el, és csak ennek alárendelten a tömegoktatás iránti igény kielégítését. Ezt az elvárást kell tükröznie a finanszírozási rendszernek is.
- 6.3. A bolognai folyamat keretében bevezetett új képzési formák mellett a hagyományos, több évtized alatt kialakult képzések folytatását is engedélyezni kell. Az áttérést folyamatosan az igények és a tapasztalatok rendszeres értékelése mellett, azokat figyelembe véve kell végrehajtani. Az áttérés során is tiszteletben kell tartani az egyetemek autonómiáját.
- 6.4. A pedagógusképzés rendszerének kialakításánál a hazai körülmények és elvárások kell, hogy meghatározóak legyenek. Pedagógusokat nem az európai munkaerőpiac számára, hanem a magyar iskoláknak kívánunk képezni. Ezért a pedagóg-

gusképzésnél nem szabad a „bolognai rendszerhez” való illeszkedést megkövetelni.

- 6.5. Tehetséges és szorgalmas diákok felsőfokú tanulmányainak nem lehet pénzügyi akadálya. Ezért a felsőoktatás finanszírozása továbbra is az állam feladata kell maradjon, a diákhitelek kamatait pedig a korábbi értéknek megfelelően mérsékelni kell.
- 6.6. A nemzeti fejlesztési célkitűzésekkel összhangban szükséges módosítani az egyes képzési területek jelenlegi merev rendszerét, arányait. A vidékfejlesztési célok elérése például megköveteli az agrár-felsőoktatás reformját és megerősítését.
- 6.7. Felül kell vizsgálni – és növelni szükséges – az alap- és mesterképzési szakokra felvehető, államilag finanszírozott hallgatók számát és arányait.

7. FELNŐTTKÉPZÉS

Modern és versenyképes ország nem képzelhető el általános (tehát a végzettség és beosztás szintjétől független) és tömeges (tehát minden munkavállalót rendszeres időközönként érintő) felnőttképzés nélkül.

Ennek megszervezése, a folyamatos működés feltételeinek garantálása állami feladat.

A felnőttképzésben kívánatosnak tartjuk a többszektorúságot, de a gyors elterjesztés és tömegességé tétel csak a meglévő, elsősorban a középfokú intézményhálózat és a népfiiskolák bázisán képzelhető el.

8. FINANSZÍROZÁSI ÉS EGYÉB KÉRDÉSEK

- 8.1. A pedagógusok bérét közvetlenül az államháztartás folyósítsa. Ez az önkormányzatok számára tehermentesítést, a pedagógusok számára biztonságot jelent.
- 8.2. A pedagógusok számára differenciált életpályamodell keretében kell biztosítani a szakmai és illetménybeli előrejutás, karrier lehetőségét.
- 8.3. A pedagógusok nyugdíjjogosultságot szervezhessenek a betöltött életkoron kívül a szolgálati évek alapján is. Így lehetőségük lenne 62 éves kor előtt nyugdíjba menni.
- 8.4. Átfogó kollégium építési-fejlesztési programot kell indítani. Ennek célja egyrészt pedagógiai (pl. hátránykompenzáció), másrészt a tanulási körülmények javítása (pl. a nagylétszámú ingázó középiskolások számára).
A kollégiumi hálózat kell, hogy háttérrel biztosítson a felfejlesztendő felnőttképzés egy speciális része számára is.
- 8.5. A fejkvótára épülő normatív finanszírozást egészítse ki egy differenciált feladatfinanszírozás, elismerve ezzel bizonyos speciális feladatok többletköltségét, mind a közoktatásban, mind a szakképzésben.
- 8.6. Minden gyermek egyenlő. Meg kell teremteni a szektor-szemleges, igazságos közfinanszírozást.
- 8.7. Támogatni és erősíteni kell, hogy az oktatási rendszer intézményei minél sokrétűbb és tartalmasabb kapcsolatot és együttműködést alakítsanak ki a határon túli magyar tanítási nyelvű intézményekkel, oktatókkal és diákokkal. Ilyen módon létre kell hozni egy „Kárpát-medencei Magyar Nyelvű Oktatási Térség”-et.

Az Óvoda-és iskolabezárásokat vizsgáló parlamenti vizsgálóbizottság elemzései, jelentése valamint a vitafórumok, felmérések és a helyszíni tanulmányok alapján a Klebelsberg Programot készítette a Nemzeti Fórum szakértői munkacsoportja: **Bíró Zoltán** irodalomtörténész, **Dr. Dobos Krisztina** oktatáspolitikus, **Dr. Fekete Gyula** szociológus, **Hoffmann Rózsa** tanészékezető, egyetemi docens, **Koronka Lajos** iskolaigazgató, **Lezsák Sándor** tanár, országgyűlési képviselő, **Prof. Dr. Lovas István** akadémikus, **Pálinkó Gyuláné** iskolaigazgató, **Prof. Dr. Sztachó-Pekáry István**, a Kecskeméti Főiskola rektora.

Nyilvánosságra került 2006. március 25-én a budapesti Kossuth Klubban, a Nemzeti Fórum országos tanügyi összejövetelén.